

Allma – er et kart- og planleggingsverktøy, som erstatter skogbruksplanen på papir. Navnet Allma er forkortelse for Allskog, Mjøsen skog og AT Skog, som sammen har utviklet denne digitale skogbruksplanen.

Aptering – å dele opp stammen i stokker som gjør at du får mest mulig kroner for den.

Avvirkning – hogging av tømmer.

Barkbille – biller som foretrekker det tynne laget mellom barken og veden. Grantreet tørker ut og kalles tørrgran.

Barkprosent – bark utgjør mellom 10 og 20 prosent av trestammens volum.

Basisstokk – er en tømmerstokk som er 20 cm i diameter i topp og 4,90 meter lang.

Basvei – foretrukket veivalg i et hogstområde.

BEDRESKOG – en serviceavtale i AT Skog som skal ivareta og øke verdien av skogeiers eiendom. Les mer om produktet på www.atskog.no

Bestand – ensartet skogsområde (minst 2 mål) som får lik behandling.

Biobrensel – samlebegrep for planter og dyrerester, som benyttes som brensel.

Biokarbon – også kalt biokull og trekull, lages av restavfallet etter en hogst (greiner, rot og topp) eller massevirke. Skogsavfallet blir tørket og varmebehandlet i en reaktor uten tilgang på oksygen (pyrolyse). Kan erstatte fossilt kull.

Biomasse – fra et tre omfatter dette røtter, stamme, greiner, blader og bark.

Bioøkonomi – handler om å gjøre fornybare biologiske ressurser (fra havbruk, skogbruk og jordbruk), til verdifulle varer og tjenester. Også omtalt som «det grønne skiftet»

Blader – er den plantedelen som tar opp karbondioksid CO₂ fra lufta og frigjør oksygen O₂. Bladene på bartrær kalles nåler og lever i flere år, løvtrær som regel i ett år.

Bonitet – beskriver hvor næringsrik jorda er og dermed hvor godt trærne vokser. Bonitet angis som for eksempel G23, der G står for gran og tallet 23 angir trehøyde ved cirka 40 års alder. F betyr furu og B betyr bjørk/lauv. Bonitet angis fra 8 = lav, 11 til 14 = middels, 17 til 20 = høy og 23 til 26 = veldig høy.

Brysthøyde – 1,3 meter over bakken.

Cellulose – er naturens eget superstoff, treet består av cirka 70 prosent cellulose. Mest kjent brukt til papir og kartong, men også som fortykningsmiddel i mat og som stoff til klær (viskose).

Dekar – den mest brukte måleenhet for areal i skog og jordbruk. 1 dekar (forkortes både som daa og da) = 1 mål.

Det grønne skiftet - handler om å gjøre fornybare biologiske ressurser (fra havbruk, skogbruk og jordbruk), til verdifulle varer og tjenester.

Dendrologi – læren om trærne.

Drift – en organisert hogst i et avgrenset område.

Elg – populært dyr blant jegere, men ødelegger unge trær ved å spise nye skudd.

Entreprenør – fører av skogsmaskin. Hogstmaskinen hogger, kapper og sorterer. Lassbæreren frakter tømmeret ut av skogen.

Flatehogst – legger til rette for ny skog ved å hogge ned og plante nytt.

Foryngelse – etablering av ny skog der skogen er hogd. Skjer ved planting, såing eller naturlig foryngelse, som betyr at trærne gjør det selv. Skogeier er forpliktet til å etablere ny skog innen 3 år etter hogst (Skogbrukslovens § 6).

Frøtrestillinger – er enkelte trær som står igjen slik at skogen gror opp ved naturlig foryngelse.

Furu – i Norge kan den bli inntil 40 meter høy, rota vokser nedover og kalles pælerot. Det gjør at den tåler mer vind enn det gran gjør.

Fylkesskogmester – ansatt hos fylkesmannen og utfører landbruksdepartementets skogpolitikk på fylkesplan. Yrkestittelen er som regel seniorrådgiver.

Gankvist – blir toppskuddet skadet, danner en sidegrein ny stamme som kalles gankvist. Treets kvalitet blir dårlig.

Gran – er det dominerende treslaget i Norge og kan bli 50 meter høy. Flat rot gjør at den ofte tåler lite vind.

Gransnutebille – bille som kan gi store skader på små grantrær. Billen gnager og ødelegger barken slik at planten kan dø.

GROT – samlebegrep for grein, rot og topp. Benyttes noen ganger til biobrensel og bioenergiprodukter (se biokarbon/biokull).

Harpiks – væsken som et såret tre produserer i bastlaget mellom barken og veden, blir herdet i kontakt med luft og blir hardt.

Hogstklasse – hvor gammel er skogen. Hogstklasse 1 er snau hogstflate, 2 er nettopp plantet og opp til ungskog (baby til fjortis), 3 er yngre produksjonsskog (ungdom), 4 er eldre produksjonsskog (voksen) og 5 er hogstmoden skog (på gamlehjemmet).

Kaffelars – kaffe kokt på bål, viktig tilbehør til aktiviteter i skogen.

Kjerneved – er død ved og fins i midten av trestammen, er treets egen impregnering som hindrer at den døde veden råtner. På furu har kjerneved mørkere farge. Gran har ikke naturlig impregnert kjerneved og er derfor mer utsatt for råte enn furu.

Kongle – er treets blomst som danner frø. Det tar fire år for furu og tre år for gran før et frø er klar til spredning.

Krone – den delen av treet som har greiner med levende grønne blader eller nåler.

Kubikk – angis som m³, det går cirka fire tømmerstokker på en kubikk.

Lassbærer – skogsmaskin som frakter tømmeret ut av skogen.

Lignin – treets eget limstoff som binder trefibrene sammen, utgjør 25 prosent av vedmassen og gjør at treet tåler strekkspenninger, f.eks. når det blåser.

Lunne – en haug med hogd tømmer, sortert etter hva det skal brukes til.

Lunneplass – kalles også en velteplass eller leggeplass. Der tømmerbilen henter tømmeret.

Markberedning – å ruske opp i skogbunnen for bedre plantevekst.

MiS – forkortelse for registreringsmetoden Miljøregistrering i Skog, viser biologiske verdier. Alle eiendommer over 100 mål må ha en miljøregistrering for å kunne selge sertifisert tømmer (se sertifisering).

Miljøfigur/nøkkelbiotop – de mest verdifulle områdene blir miljøfigur, også kalt nøkkelbiotop. Disse har skogeier ansvar for å ta hensyn til.

Norges skogeierforbund – er paraplyorganisasjon for de seks samvirkelagene AT Skog, Mjøsen Skog, Viken Skog, Glommen Skog, Vestskog og Allskog. 35 000 skogeiere i 300 lokale skogeierlag står bak 75 prosent av skogproduksjonen i Norge. NSF jobber med næringspolitikk, samfunnskontakt og politisk påvirkning. Se www.skog.no

Pallevirke – tømmer som skjæres spesielt til produksjon av paller og emballasje.

Pluggplante – skogplante som vokser på brett. Selve pluggen er rota med jord rundt. M-60-plante er gran med bred plugg på et brett med 60 planter, mens M-95-plante er gran med smalere plugg på et brett med 95 planter.

Proveniens – hvor treet er tilpasset å vokse. Sør/nord, høyt til fjells/ lavlandet.

Relaskop – måleinstrument, som brukes til å telle trær.

Rotnetto – betyr ikke «å rote rundt i nettoen», men beskriver det skogeier sitter igjen med etter at alle kostnader er trukket fra.

Rotvelte – tre som har veltet av seg selv, rota står opp fra skogbunnen som ei skive.

Rotkjøp/rotkontrakt – skogeier selger tømmeret og får oppgjør, mens skogen fortsatt står på rot.

Selektiv hogst – skogen hogges oftere og færre trær hogges hver gang.

Sertifisering – kvalitetssikring av skogsdriften slik at den er bærekraftig. AT Skog er miljøsertifisert etter ISO 14001, Norsk PEFC skogstandard og FSC Controlled Wood.

Sevje – plantesaft mellom barken og veden, gjør at barken løsner lett fra tømmerstokken om våren og sommeren.

Skjermstillingshogst – setter igjen en skjerm av store trær for å gi nye, små planter en lettere start.

Skog/skau – av norrønt skógr og skag, i betydningen «det som stikker opp/fram» og danner en grense.

SKOG22 – framtidsrettet rapport fra en samlet skognæring, som regjeringen fikk overlevert i januar 2015. Planer for økt verdiskapning i skog- og tresektoren. Forslag til tiltak omfatter alle ledd i verdikjeden, fra råvareledd med skogeiere, entreprenører og transportører til forskningsmiljøer, arkitekter og industri.

Skogbrand – Skogbrand Forsikringselskap Gjensidig er et selvstendig skadeforsikringselskap etablert av skogeiere for skogeiere i 1912. Mer enn 40 000 skogeiendommer er forsikret. Det er bare Skogbrand som tilbyr skogforsikring i Norge.

Skogbruksleder – er ansatt i andelslag som skogeiers rådgiver. Kjøper tømmer, planlegger og organiserer skogsarbeid. Alle medlemmer i AT Skog har en lokal skogbruksleder, som skogeier kan kontakte om alt av skogbrukstjenester.

Skogbruksplan – plan for hvordan ressursene på skogeiendommen kan utnyttes økonomisk.

Skogbrukssjef/rådgiver/fagansvarlig skog – kommunalt ansatt som forvalter lover knyttet til skogbruk.

Skogdata – utvikler og drifter digitale oppslags- og rapporteringsverktøy for de ulike forretningsleddene i skogbransjen.

Skogkultur – samlebegrep for planting, stell og pleie av skogen.

Skogfond – mellom 4 og 40 prosent fra oppgjøret etter hogging, skal settes av i fondet og gir stor skattefordel. Pengene benyttes til nødvendige oppgaver, som nyplanting, skogpleie, bygging og vedlikehold av skogsbilveier og skogfaglige kurs.

Skurtømmer/sagtømmer – tømmer som brukes til trelast, som planker, bord og lister.

Sliptømmer/massevirke – tømmer som brukes til papir – eller celluloseproduksjon.

Sortiment – tømmerstokken sorteres i ulike kvaliteter. Dette kan være sagtømmer, pallevirke, massevirke og spesialtømmer. I tillegg til kvaliteten, bestemmer stokkens dimensjon hvor mye stokken er verdt.

Stammespråk – ord som «innafor» skjønner, men som ingen «utafor» skjønner.

Tilvekst – hvor mye et tre har lagt på seg i løpet av et gitt tidsrom.

Trepellets – en type biobrensel bestående av sammenpresset treflis. Varmebehandling under prosessen gir sort pellets/kullpellets.

Trær – greiner og stamme av langstrakte celler, som er bygd opp av cellulose og kittet sammen med lignin. Dette gjør veden hard og stabil.

Tynning – utføres i voksen skog, gir trærne du vil satse på bedre plass til å vokse.

Ungskogpleie – utføres i skog som er i barndommen, gir trærne du vil satse på bedre plass til å vokse.

Utplantingstall – hvor mange planter som skal plantes per dekar, bestemt ut fra vekstforhold.

Vindfall – betegnelse på trær som har blåst ned. Etter nedblåsningen ligger ofte treet på rot, noe som gjør rydding farefullt som følge av spenninger i røttene.

Virkesmåling – tømmerlasset må måles før oppgjør mellom kjøper og selger. Tømmermålere fra Norsk Virkesmåling (NVM) er en nøytral part.

- **Stokkmåling** – stokken transporteres automatisk forbi en tømmermåler, som angir kvalitet, lengde og diameter.
- **Lassmåling** – tømmermåleren måler lasset mens det ligger på tømmerbilen. Denne metoden kalles fastmassebedømming (FMB-måling).
- **Fotowebmåling** – tømmerbilen måles i bilder ved spesielle stasjoner. NVM vil utvikle denne metoden framover fordi den er mest rasjonell.
- **Kontrollmåling** – utføres jevnlig av NVM for å sikre kvaliteten på målearbeidet.

Vrak – tømmer som ved innmåling ikke oppfyller kvalitetskravene og blir vraket.

Årringer – viser vedmassen som dannes hvert år. Ringen består av to deler. Vårveden har store og lyse celler, mens sommerveden har tette og mørke celler. Bredden på årringene vil variere med skogbunnens produksjonsevne, klimaet og trærnes alder og tetthet.

Kilde: Kvinner i Skogbruket og AT Skog